

กลวิธีการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้านของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่อง เดช ผ่านสื่อออนไลน์

The Narrative Strategy of Stories About the Law of Karma and Folk Tales by Ajarn Yod Preecha Ruangdej via Online Media

พระกิตติ คั่นทิว (หาญชัย)¹, พระครูคัมภีร์ธรรมานุวัตร², พชรกฤต ศรีบุญเรือง³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phra Kitti Khanh Huu (Hanchai)¹, Phrakrukamphithammanuwat², Phacharakrit Sribunruang³

^{1,2,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

✉: Kittizackhappy@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 08 July 2024; Revised: 19 September 2024; Accepted 27 September 2024

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้านของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ 2) เพื่อศึกษาธรรมที่ปรากฏในเรื่องเล่ากฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของอาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช 3) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับใช้องค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูลจากรายการเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ อาจารย์ยอด ที่เคยออกอากาศออนไลน์ ทางช่อง YouTube ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 50 เรื่อง จากการศึกษา พบว่า 1) การเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ จำนวน 50 เรื่อง มีการเล่าเรื่องผ่านการบรรยาย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34% 2) แนวคิดในการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ จำนวน 50 เรื่อง มีแนวคิดด้านพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับด้านกฎแห่งกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58% 3) การเล่าเรื่อง ของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ อาจารย์ยอด มีทักษะการเล่าเรื่องที่น่าสนใจ สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน มีเทคนิคแสดงสัญลักษณ์ เช่น เสียงอากัปกริยาท่าทาง มีการใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการและเข้าใจง่าย สามารถนำสื่อสารไปยังผู้ฟังได้อย่างตรงจุดเป้าหมาย ด้วยเอกลักษณ์ น้ำเสียง วิธีการเล่าเรื่อง และการเลือกเรื่องที่จะมาเล่า ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอาจารย์ยอด โดยเฉพาะการเล่าเรื่องที่สะท้อนกฎแห่งกรรม การเล่าเรื่องที่สอนการทำดีได้ชั่วได้ชั่ว เน้นการใช้ภาษาที่สร้างภาพและความหมายที่สร้างความสนใจ สอดแทรกข้อคิดคติธรรมในเรื่องเล่า

คำสำคัญ: กลวิธีการเล่าเรื่อง; สื่อออนไลน์; กฎแห่งกรรม

Abstract

This research article aims to (1) study the narrative strategies used in stories about the law of karma and folk tales by Ajarn Yod Preecha Ruangdej via online media, (2) examine the moral teachings present in Ajarn Yod Preecha Ruangdej's narratives of karma and folk tales, and (3) explore ways to apply this knowledge in Thai language learning and teaching. This study adopts a qualitative research methodology, analyzing 50 episodes from *Ruang Lao Chao Baan* (Folk Tales) by Ajarn Yod, which were broadcast on YouTube between July 2022 and March 2023. The findings reveal that (1) among the 50 analyzed stories, narration was the most commonly used storytelling technique, accounting for 34%. (2) In terms of thematic content, Buddhist concepts related to the law of karma were the most prominent, appearing in 58% of the narratives. (3) Ajarn Yod Preecha Ruangdej demonstrates remarkable storytelling skills, effectively conveying messages with clarity. He employs symbolic techniques such as sound effects and gestures, uses informal yet accessible language, and communicates directly with his audience. His distinctive voice, storytelling method, and careful selection of stories contribute to his unique style. His narratives particularly emphasize the law of karma, illustrating the principle of "good deeds yield good results, while bad deeds lead to negative consequences." Additionally, he skillfully incorporates vivid language and thought-provoking moral lessons, making his stories both engaging and educational.

Keywords: Narrative Strategies; Online Media; Law of Karma

1. บทนำ

ในสถานการณ์ของโลกยุคปัจจุบันสังคมมีการพัฒนาและแข่งขันกันอย่างสูงทำให้ผู้คนมีการดำเนินชีวิตและมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว จึงทำให้สังคมมีแต่ความวุ่นวาย เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งปราศจากความยั้งคิดและความเมตตาเป็นพฤติกรรมที่ผิดวิสัยของมนุษย์ควรกระทำ เช่น ลูกทำร้ายพ่อแม่ พ่อแม่ฆ่าลูก มีการปล้นฆ่ากัน อย่างฮึกเหิม ไม่เกรงกลัวต่อบาป ประชาชนในสังคมขาดที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ทำให้ทุกคนต่างแสวงหาที่พึ่งทางใจและความสุขในชีวิต วรรณกรรมเป็นสิ่งที่สามารถส่งเสริมและช่วยพัฒนาในการเรียนรู้ด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญาในการคิดวิเคราะห์แยกแยะและสะท้อนถึงบริบทของสังคมได้วรรณกรรมจึงมีส่วนสำคัญที่สามารถเป็นสื่อกลางอย่างหนึ่งในการสะท้อนให้เห็นสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไขที่สามารถเข้าถึงคนในสังคมได้ทุกคน นักเขียนหลายคนใช้วรรณกรรมเพื่อถ่ายทอดทรรศนะของตนผ่านถ้อยคำภาษาและการบรรยายเนื้อเรื่องที่แยบยล (ประภัสราภรณ์ โลกคำลือ และ สุภาวดี ยาคี, 2564) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความสงบสันติขึ้นในสังคม ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม เป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้ทั้งนี้เพราะนักเขียนคนเดียวเปรียบเสมือนคนสามคน คือเป็นนักประพันธ์เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคมในยุคสมัยของตนได้วรรณกรรมกับสังคม ดังได้กล่าวแล้วว่า วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่านักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคั่นฉ่องแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2553 : 4-9) จะเห็นว่า วรรณกรรมเป็นบันทึกคติที่แสดงให้เห็นถึงเรื่องราว

ชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ รวมไปถึงสภาพความเป็นอยู่สิ่งแวดล้อมและสังคมมนุษย์โดยที่ผู้เขียนจินตนาการสร้างสรรค์ขึ้นมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในขณะเดียวกันก็เป็นเรื่องเล่าที่สื่อความรู้สึกของผู้เขียน ซึ่งผู้เขียนย่อมถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกจินตนาการและสภาพสิ่งแวดล้อมออกมาตามทัศนะความรู้และประสบการณ์ของบุคคล

ภาษาวรรณกรรมยังเป็นกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนให้รู้จักชีวิตรู้จักสังคมในแง่ที่คลาญปัญหา วรรณกรรมสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้อ่านและพาผู้อ่านออกไปจากความเป็นจริง ดังนั้น วรรณกรรมที่สามารถเข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่และสังคมทุกชนชั้นได้เพราะ รวมเรื่องทุกด้านที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไปตั้งแต่เรื่องชีวิตในครอบครัวไปจนถึงวิทยาการแขนงต่าง ๆ อย่างเช่น งานบรรยายของอาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ที่ท่านเป็นผู้เล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้านทางสื่อออนไลน์ และมีผู้ติดตามในช่อง YouTube ของท่าน จำนวน 6.44 ล้านคน (อาจารย์ยอด, 2566) มีผลต่อสังคมในวงกว้างทำให้ผู้ฟังเรื่องเล่าเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยท่านอาจารย์ยอดมีกลวิธีการเล่าเรื่องที่น่าสนใจและน่าติดตามในการสะท้อนสังคม กลวิธีการเล่าเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถสะท้อนเรื่องราวแนวคิดต่าง ๆ สู่ผู้ฟังได้

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงกลวิธีการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้านที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ของอาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ที่ท่านได้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมทำให้ผู้ฟังมีอารมณ์และจิตใจอ่อนลง มีความละเอียดใจและเกรงกลัวต่อบาปและกฎแห่งกรรม ซึ่งการเล่าเรื่องของอาจารย์ยอดนั้นมีสำนวนโวหารและภาษาที่เข้าใจได้ง่าย มีการใช้ภาษาที่ชัดเจนสามารถสะท้อนถึงผลของการกระทำของตัวละครในเรื่องเล่าได้ ทำให้ผู้ฟังนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์
2. เพื่อศึกษาธรรมที่ปรากฏในเรื่องเล่ากฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของอาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช
3. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับใช้องค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลผลงานการเล่าเรื่องของ "อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช " จากช่อง YouTube เรื่องเล่าชาวบ้าน บรรยายโดย อาจารย์ยอดนักจัดการวิทยุแห่งประเทศไทย รวบรวมเรื่องเล่า

หลังจากเดือนที่อาจารย์ยอดเสียชีวิต ย้อนลงมาอีก 9 เดือน ตั้งแต่ ช่วง เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 50 เรื่อง ได้แก่ แท้ก็กะตึก ผัวดีเลือกไม่ได้ ผีป่าไฟ โลกจนบ้า 3 วาระ พระพุทธเจ้าแสดงอภินิหาร เกิดเป็นหมู ของธรรมดา ชายลูกกิน ชี้นี้นิว คนชอบดี เงินซื้อตำแหน่ง จนทั้งชาติ ชายชราบนภูเขา ต้นราตรี ตาปูนหัวเน่า ถวายขวนเจ้าพ่อ แท้ก็ผีอาฆาต น้องโจร นางงามหนองขึ้น นินทา บุญไม่ช่วย ประวัติพระอรหันต์สมภารซื้อฉฉา เปตขอส่วนบุญ (ตำนานกรวดน้ำ) ผลไม้พิษ พระติดถ้ำ พระติดอ่าง พระตะโยม พรหมณ์กับคนชั่ว พรหมณ์เจ้าพิธี พ่อค้าข้ามน้ำ มือถือผีตายโหง เมียหัวร้อน เมืองใต้พิภพ ไม่ได้สั่งลา ยิ่งเกลียดยิ่งเจอ รางวัลที่ 1

ลบหลู่พยายม ลงตาย ลิงเนรคุณ ลูกโง่ เลิกกันเพราะเรื่องกิน ไ่พระ ศาลาโกหก สัตว์หน้าขงดีกว่า คนหน้าเกลี้ยง สุ่มหัวโง่ หลอมพระ หอนมรณะ อดมั่งอดมี อาถรรพ์วันฝนตก และวันดับเจ้าพ่อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสาร

1.1) ทำการบันทึกสำเนาเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้านของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ จากช่อง YouTube ของอาจารย์ยอด จำนวน 50 เรื่อง

- ฟังเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้านของ อาจารย์ยอด จำนวน 50 เรื่อง

- วิเคราะห์และบันทึกข้อมูลโดยให้ความสำคัญกับศิลปะการเล่าเรื่อง ได้แก่ เนื้อเรื่องและวิธีการนำเสนอเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้านของอาจารย์ ยอด ปรีชา เรื่องเดช

1.2) ทำสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้านของอาจารย์ ยอด ปรีชา เรื่องเดช จากหอสมุดแห่งชาติ

- อ่านเอกสารทั้งหมด

- วิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญ ในขั้นตอนนี้ ส่วนหนึ่ง ผู้วิจัยดำเนินการพร้อมกับขั้นตอนการวิเคราะห์เรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช และอีกส่วนหนึ่งดำเนินการภายหลัง

1.3) ศึกษาเรื่องเล่ากฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ “อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช” จากช่อง YouTube เรื่องเล่าชาวบ้าน บรรยายโดย อาจารย์ยอด นักจัดรายการวิทยุแห่งประเทศไทย รวบรวมเรื่องเล่า หลังจากเดือน ที่อาจารย์ยอด เสีย ย้อนลงมาอีก 9 เดือน ตั้งแต่ ช่วง เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 50 เรื่อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการฟังเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้านของอาจารย์ ยอด ปรีชา เรื่องเดช มาทำการวิเคราะห์การเล่าเรื่อง และแนวทางการสร้างสรรค์ ตามข้อหัวต่อไปนี้

1) เรื่องย่อ พล็อตเรื่อง และการพัฒนาเรื่องของเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้านโดยเป็นการวิเคราะห์ภาพทีละเรื่อง เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายและวิธีการในแต่ละเรื่องที่อาจารย์ยอด ปรีชา

เรื่องเดช ใช้ในการสื่อสารความหมายดังกล่าวโดยละเอียด

2) กลวิธีในการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน โดยวิเคราะห์ในลักษณะภาพรวมของเรื่องเล่าทั้ง 50 เรื่อง ตอน ประกอบด้วย เนื้อหา พล็อตเรื่อง แก่นความคิดหลัก ตัวละคร ลำดับการพัฒนาเรื่อง ความขัดแย้ง และภาษา

3) แนวทางการสร้างสรรค์เรื่องเล่า โดยเรียงลำดับนับแต่การถือกำเนิด ดำเนินไป และการสิ้นสุดของเรื่องเล่ากฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ซึ่งเป็นการพิจารณาประกอบกับประวัติชีวิตของอาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช

4. ผลการวิจัย

1) การเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ จำนวน 50 เรื่อง มีการเล่าเรื่องผ่านการบรรยาย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34% รองลงมา คือ การเล่าเรื่องผ่านโครงเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30% การเล่าเรื่องผ่านบทสนทนา คิดเป็นร้อยละ 26% การเล่าเรื่องผ่านการใช้ภาษาภาพพจน์ คิดเป็นร้อยละ 8% และการเล่าเรื่องผ่านการใช้สำนวนโวหาร คิดเป็นร้อยละ 2%

2) แนวคิดในการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ จำนวน 50 เรื่อง มีแนวคิดด้านพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับด้านกฎแห่งกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58% รองลงมา คือ ด้านการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 26% ด้านสังคมและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 8% และด้านความเพียร คิดเป็นร้อยละ 8% ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการเล่าเรื่องและแนวคิดในเรื่อง ของ อาจารย์ยอด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการเล่าเรื่องและแนวคิดในเรื่อง

กลวิธีการเล่าเรื่อง	แนวคิด			
	ด้านกฎแห่งกรรม	ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ด้านความเพียร	ด้านดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ
ผ่านโครงเรื่อง	เรื่อง 3 วาระพระพุทธเจ้า แสดงอภินิหาร เรื่องเปรตขอส่วนบุญ (ตำนานกรวดน้ำ) เรื่องแท็กซี่ฝ่าอากาศ เรื่องบุญไม่ช่วย เรื่องชี้เหนียว เรื่องมือถือผีตายโหง เรื่องไล่พระ เรื่องหลอมพระ เรื่องวันดับเจ้าพ่อ	เรื่องเมียหัวร้อน เรื่องศาลาโกหก	เรื่องพระติดอ่าง	เรื่องนางงามหนอนขึ้น เรื่องลิงเนรคุณ เรื่องสัตว์หน้าคนดีกว่าคน หน้าเกลี้ยง
ผ่านบทสนทนา	เรื่องผีป่าไผ่	เรื่องไม่ได้สั่งลา	เรื่องตันราตรี	เรื่องขายลูกกิน

กลวิธีการเล่าเรื่อง	แนวคิด			
	ด้านกฎ แห่งกรรม	ด้านสังคม และวัฒนธรรม	ด้าน ความเพียร	ด้านดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ
	เรื่องคนชอบดี เรื่องยิ่งเกลียดยิ่งเจอ เรื่องรางวัลที่ 1 เรื่องลบหลู่พยายม	เรื่องกลางตาย		เรื่องชายชราบนภูเขา เรื่องเล็กกันเพราะเรื่องกิน เรื่องพราหมณ์เจ้าพิธี เรื่องอวมังอวมมี
ผ่านการบรรยาย	เรื่องผัวดีเลือกไม่ได้ เรื่องโลภจนบ้า เรื่องเกิดเป็นหมู เรื่องเงินซื้อตำแหน่ง เรื่องต่าปุ่นหัวเน่า เรื่องถวายขานเจ้าพ่อ เรื่องน้องโจร เรื่องนินทา เรื่องพระติดถ้ำ เรื่องพระตะโยม เรื่องพราหมณ์กับคนชั่ว เรื่องสุมหัโกง เรื่องหอมมรณะ	-	-	เรื่องแท็กชีกะดึก เรื่องผลไม้พิษ เรื่องพ่อค้าข้ามน้ำ เรื่องอาถรรพ์วันฝนตก
ผ่านการใช้สำนวน โวหาร	เรื่องจนทั้งชาติ	-	-	-
ผ่านการใช้ภาษา ภาพพจน์	เรื่องประวัติพระอรหันต์ สมภารซื้อจฉา	-	เรื่องเมืองใต้ พิภพ เรื่องลูกโง่	เรื่องของธรรมดา

จากตารางที่ 1 พบว่า มีกลวิธีเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ อาจารย์ยอด มีความสัมพันธ์กับแนวคิด ทั้ง 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 1) ด้านกฎแห่งกรรม มีจำนวน 29 เรื่อง คือ เรื่อง 3 วาระพระพุทเจ้าแสดงอภินิหาร เรื่องเปรตขอส่วนบุญ (ตำนานกรวดน้ำ) เรื่องแท็กชีผิอาฆาต เรื่องบุญไม่ช่วย เรื่องชี้เหนียว เรื่องมือถือผีตายโหง เรื่องไล่พระ เรื่องหลอมพระ เรื่องวันดับเจ้าพ่อ เรื่องผีป่าไฟ เรื่องคนชอบดี เรื่องยิ่งเกลียดยิ่งเจอ เรื่องรางวัลที่ 1 เรื่องลบหลู่พยายม เรื่องผัวดีเลือกไม่ได้ เรื่องโลภจนบ้า เรื่องเกิดเป็นหมู เรื่องเงินซื้อตำแหน่ง เรื่องต่าปุ่นหัวเน่า เรื่องถวายขานเจ้าพ่อ เรื่องน้องโจร เรื่องนินทา เรื่องพระติดถ้ำ เรื่องพระตะโยม เรื่องพราหมณ์กับคนชั่ว เรื่องสุมหัโกง เรื่องหอมมรณะ เรื่องจนทั้งชาติ เรื่องประวัติพระอรหันต์สมภารซื้อจฉา
- 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีจำนวน 4 เรื่อง คือ เรื่องเมียหัวร่อน เรื่องศาลาโกหก เรื่องไม่ได้สั่งลา และเรื่องกลางตาย
- 3) ด้านความเพียร มีจำนวน 4 เรื่อง คือ เรื่องพระติดอ่าง เรื่องต้นราตรี เรื่องเมืองใต้พิภพ และ

เรื่องลูกโง่

4) ด้านการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ มีจำนวน 13 เรื่อง คือ เรื่องนางงามหนองขึ้น เรื่องลิงเนรคุณ เรื่องสัตว์หน้าคนดีกว่าคนหน้าเกลี้ยง เรื่องชายลูกกิน เรื่องชายชราบนภูเขา เรื่องเลิกกันเพราะเรื่องกิน เรื่องพราหมณ์เจ้าพิธี เรื่องอวดมั่งอวดมี เรื่องแท็กชีเกดิก เรื่องผลไม้พิษ เรื่องพ่อค้าข้ามน้ำ เรื่องอาถรรพ์วันฝนตก และเรื่องของธรรมดา

3) การเล่าเรื่อง ของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ ในการเล่าเรื่อง อาจารย์ยอด มีทักษะการพูดที่น่าสนใจสามารถสื่อความหมายของตัวละครได้อย่างชัดเจนมีความกระชับและสอดคล้องกับความคิดริเริ่ม และมีเทคนิคแสดงสัญลักษณ์ เช่น เสียงอากัปกิริยาท่าทางของตัวละครในเรื่องนั้นรวมทั้งมีถ้อยคำน้ำเสียงที่มีจุดมุ่งหมายน่าติดตามและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจากผู้พูดไปยังผู้ฟังได้ และอาจารย์ยอด มีทักษะการอ่านที่ชัดถ้อยชัดคำ เสียงพูดเสียงอ่านชัดเจน อ่านได้ อรรถรส มีความสามารถในการอ่านสามารถนำสื่อสารไปยังผู้ฟังได้อย่างตรงจุดเป้าหมาย ด้วยเอกลักษณ์ น้ำเสียง วิธีการเล่าเรื่อง และการเลือกเรื่องที่จะมาเล่า ล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอาจารย์ยอด โดยเฉพาะการเล่าเรื่องที่สะท้อนกฎแห่งกรรม การเล่าเรื่องที่สอนการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เป็นเรื่องเล่าที่สะท้อนสังคมในยุคปัจจุบัน และการเล่าเรื่องก็อิงตามองค์ประกอบการเล่าเรื่อง เน้นการใช้ภาษาที่สร้างภาพและความหมายที่เร้าความสนใจ ทำให้ผู้ฟังรู้และเข้าใจถึงบาปบุญคุณโทษและเกรงกลัวต่อบาป ส่วนเรื่องเล่าชาวบ้าน เป็นการเล่าจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นเมื่อครั้งในอดีตส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม และเรื่องเล่าชาวบ้านก็ยังเป็นเรื่องเล่าเพื่อสร้างความเพลิดเพลินและยังให้ข้อเท็จจริงและข้อคิดคติธรรมในการดำเนินชีวิต โดยใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการและเข้าใจง่าย

5. อภิปรายผลการวิจัย

กลวิธีเรื่องเล่าชาวบ้านของ อาจารย์ยอด พบว่ามีกลวิธีการเล่าเรื่องผ่านโครงเรื่องและมีแนวคิดด้านกฎแห่งกรรม มากที่สุด เพราะเป็นการเล่าเรื่องที่สะท้อนให้คนในสังคมยุคปัจจุบันได้ตระหนักถึงการทำบุญและเกรงกลัวต่อบาป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัชราภรณ์ โลกคำลือ และ สุภาวดี ยาดี ได้ศึกษาวิจัยเรื่องกลวิธีการเล่าเรื่องที่ปรากฏในหนังสือกฎแห่งกรรมของ ท.เลียงพิบูลย์ ผลการศึกษา พบว่า ผู้เขียนนำเสนอเรื่องสั้นโดยผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวละครในเรื่อง 2 ลักษณะ คือผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวละครหลัก และผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวละครรอง มีการใช้ผู้เล่าเรื่องที่ไม่เป็นตัวละครในเรื่อง 1 ลักษณะ คือ ผู้เล่าเรื่องแบบรู้แจ้ง นอกจากนั้นเรื่องสั้นบางเรื่องผู้เขียนนำเสนอโดยใช้ผู้เล่าเรื่อง 2 ลักษณะผสมกัน คือ ผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวละครหลักกับผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวละครรอง ผลการศึกษา ผู้ฟังเรื่องเล่า พบว่า ผู้เขียนนำเสนอเรื่องสั้นโดยกำหนดให้มีผู้ฟังเรื่องเล่าที่ปรากฏในเรื่องเพียงเท่านั้น ซึ่งส่งผลต่อการเล่าลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ผลการศึกษาก่อนนำเสนอ พบว่าผู้เขียนนำเสนอเรื่องสั้นในประเด็นการเปิดเรื่อง 2 วิธี คือ การเปิดเรื่องโดยการบรรยายหรือพรรณนาเหตุการณ์ และการเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย หรือพรรณนาตัวละคร ทั้งลักษณะภายนอกไปจนถึงความรู้สึกนึกคิด การดำเนินเรื่องส่วนมากผู้เขียนจะดำเนินเรื่องตามรูปแบบปฏิทิน ซึ่งเป็นการเล่าเหตุการณ์ตามลำดับเวลา และในส่วนของ การจบเรื่องเล่า มี 3 วิธี คือการจบเรื่องแบบให้ตัวละครประสบความสำเร็จ การจบเรื่องแบบให้ตัวละครประสบความสำเร็จ ความโศกเศร้า และการจบเรื่องแบบไม่มีข้อยุติที่ชัดเจน จากการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ท.เลียง

พิบูลย์ ใช้กลวิธีการนำเสนอที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายมีการใช้ภาษาที่แฝงไปด้วยคำสอนเรื่องบาป บุญ คุณ โทษ (ประภัสสราภรณ์ โลกคำลือ และ สุภาวดี ยาคี, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสมจินต์ สมมาปณฺญ (วันจันทร์)** “ศึกษาวิเคราะห์นรกและสวรรค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท” โดยรวบรวมข้อมูลจากกัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์โลกศาสตร์ และวรรณกรรมพุทธศาสนายุคปัจจุบันบางส่วน เพื่อนำเสนอทฤษฎีอันเป็นการยืนยันว่า นรกและสวรรค์มีอยู่จริงทั้งที่เป็นสถานที่ (รูปธรรม) และภาวะทางจิตใจ (นามธรรม) ซึ่งในคัมภีร์พระไตรปิฎกมีการกล่าวถึงนรกและสวรรค์อยู่หลายที่ มักเป็นการกล่าวสรุปถึงคติ (ที่ไป) ที่บุคคลผู้ทำความชั่วและความดีจะต้องไปเกิดหลังการตาย แม้ว่านรกและสวรรค์ที่เป็นสถานที่อยู่อาศัยจะไม่สามารถนำมาพิสูจน์ให้เห็นประจักษ์ชัดได้ แต่เมื่อนำทฤษฎีโลก 3 ทฤษฎีปรโลก ทฤษฎีกำเนิด 4 ทฤษฎีเทพ 3 และทฤษฎีอภิญญา 6 มาศึกษาประกอบแล้ว ทำให้สามารถยืนยันได้อย่างสมเหตุสมผลว่า นรกและสวรรค์ที่เป็นสถานที่ในชาติหน้ามีอยู่จริงในฐานะเป็นองค์ประกอบของสังสารวัฏ (พระมหาสมจินต์ สมมาปณฺญ, 2533 : 1-2)

กลวิธีการเล่าเรื่องผ่านบทสนทนาของ อาจารย์ยอด โดยมีการนำเรื่องเล่าชาวบ้านซึ่งเป็นเหตุการณ์จริงเมื่อครั้งอดีต นำมาเล่าใหม่ มีการใช้คำและภาษาแบบไม่เป็นทางการและเข้าใจง่ายและและคำนั้นแสดงถึงบทบาทและพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **มนชิตา หนูแก้ว** ได้ศึกษาทฤษฎีในการนำเสนอเนื้อหาและการใช้ภาษาในนวนิยาย ของ รอมแพง ผลการวิจัยพบว่า รอมแพงมีการใช้ภาษาดังนี้ ด้านการใช้คำ พบ 9 ประเด็น คือการใช้คำ บ่งชี้พฤติกรรม การใช้คำเรียกชื่อการใช้คำบอกขนาดจำนวน การใช้คำลงท้าย การใช้คำแสดงการถาม การใช้คำสรรพนาม การใช้คำอุทาน การใช้คำสแลง และการใช้คำทับศัพท์ ด้านการใช้ประโยคพบ 3 ประเภท คือการใช้ประโยคกระชับ การใช้ประโยคขนาดยาว และการใช้ประโยคที่คำถามเชิงวาทศิลป์ ด้านการใช้ภาพพจน์ พบ 4 ประเภท คือการใช้ภาพพจน์อุปมาการใช้ภาพพจน์อติพจน์การใช้ภาพพจน์ บุคลาธิษฐาน และการใช้ภาพพจน์สัทพจน์ด้านการใช้โวหารพบ 3 ประเภท คือบรรยายโวหารพรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร ด้านกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาพบ 4 ประเด็น คือการตั้งชื่อเรื่อง การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง (มนชิตา หนูแก้ว, 2562)

กลวิธีการเล่าเรื่องผ่านการบรรยายของ อาจารย์ยอด โดยนำเรื่องที่อิงอ้างมาจากพระไตรปิฎกและจากนิทานพื้นบ้านที่มีหลักแหล่งอ้างอิงและสมเหตุสมผลนำมาบรรยายให้เห็นภาพและผลของการกระทำ โดยเฉพาะเรื่องของความเชื่อและกฎแห่งกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสุพร รกขิตธมฺโม (ปวงกลาง)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อกฎแห่งกรรมตามหลักพระพุทธศาสนา” ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า กรรม คือการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ที่ทำให้เกิดผลของการกระทำนั้นคือคำว่า “กฎแห่งกรรม” จึงเป็นคำกลาง ๆ ที่ไม่ดีหรือชั่วในตัวเองกรรมบางอย่างให้ผลในปัจจุบัน บางอย่างรอให้ผลเมื่อมีเหตุปัจจัยที่เพียงพอในทางพระพุทธศาสนาสามารถสงบและระงับได้โดยการฝึกฝนอบรมในแนวทางไตรสิกขา คือศีล สมาธิ และปัญญา มนุษย์ทุกคนจึงควรตระหนักและชวนชวนหมั่นทำความดีทั้งในที่แจ้งและที่ลับ เป็นผู้ละอายชั่วเกรงกลัวต่อบาป ให้ตั้งกุศลจิตในกรรมดีอยู่เป็นนิจ กรรมจึงเป็นประดุจเงาติดตามตัวบุคคล อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เพราะกรรมนั้นล้วนส่งผลเป็นวิบากอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ส่วนกฎแห่งกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นกระบวนการของการดำเนินชีวิต มีความคิดดี ประารณาดีกก็เกิดความถูกต้องตามไปด้วย อันเป็นเหตุให้วิถีชีวิตดำเนินไปตามทางสายกลางหรืออริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งเป็นทางดับทุกข์ วิธีการสร้างความเชื่อในกฎแห่ง

กรรมตามหลักสัมมาทิฐิ มี 2 ประการคือปรโตโฆสะ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก เช่น การคบหากัลยาณมิตรที่ดี คนมีศีลธรรม มีสัตบุรุษและพระพุทเจ้า เป็นต้น และโยนิโสมนสิการซึ่งเป็นปัจจัยภายใน ทำความดีทั้งในที่แจ้งและที่ลับ เป็นผู้ละอายชั่วเกรงกลัวต่อบาป ให้ตั้งกุศลจิตในกรรมคืออยู่เป็นนิจการเชื่อในกฎแห่งกรรมตามหลักสัมมาทิฐิ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันเพราะมีผลต่อการแสดงออกและการคิด ควรปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (พระมหาสุพร รกขิตธมโม (ปวงกลาง), 2557) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์และคณะ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ทางด้านนิเทศศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเล่า-การเล่าเรื่อง โดยวิเคราะห์สาระสำคัญจากวิทยานิพนธ์จำนวน 87 เรื่อง ที่เขียนเกี่ยวกับการเล่าเรื่องซึ่งส่วนใหญ่จะมีได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่องเนื่องจากในช่วงนั้นยังมิได้มีการศึกษาเรื่องเล่าในทางนิเทศศาสตร์อย่างชัดเจน ผลการศึกษาพบว่า วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการเล่าเรื่องในสื่อร่วมสมัยมุ่งศึกษาในด้านการวิเคราะห์เนื้อหามากกว่ารูปแบบ โดยเน้นไปที่การศึกษาเนื้อหาใน 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ศึกษาประเด็นทางจริยธรรมและการสร้างความจริงทางสังคมในสื่อ โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่วิเคราะห์ สาระที่ถูกนำเสนอในสื่อ และกลุ่มที่วิเคราะห์สาระที่เป็นการส่งเสริมการขาย หากมองจากกระบวนการทัศนในงานวิทยานิพนธ์พบว่ามีอยู่ 5 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่ศึกษาประเด็นทางจริยธรรมค่านิยมในสื่อ กลุ่มที่ศึกษาความเป็นจริงทางสังคมในสื่อ กลุ่มที่ศึกษาผู้รับสารในแนว “การใช้และความพึงพอใจ” ในสื่อกลุ่มที่ศึกษาผลกระทบการสร้างภาพขององค์กรธุรกิจ เทปเพลงและกลุ่มที่ศึกษาการสร้างสัญลักษณ์ในสื่อโฆษณา (ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ และคณะ, 2543 : 43)

กลวิธีการเล่าเรื่องผ่านการใช้นวนโวหาร ของ อาจารย์ยอด ท่านได้นำมาถ่ายทอดโดยใช้การอ้างอิงเรื่องเล่ามาจากเอกสารในหนังสือประไตรปิฎกและในหนังสือเกี่ยวกับประวัติพระพุทธเจ้า 500 ขาดิ อีกทั้งท่านได้สรุปตอนท้ายของเรื่องเล่าเป็นนวนโวหารให้ผู้ฟังได้ติดตามและในบางเรื่องเล่าก็ยังสามารถนำมาสะท้อนประเด็นในสังคมปัจจุบันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **มรรยาท อัครจันทโชติ** ได้ศึกษาการเล่าเรื่องแบบทรานส์มีเดียกับการสร้างความผูกพันร่วมในการสื่อสารประเด็นทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่มีผลทำให้คนไทยเกิดความผูกพันร่วมในการสื่อสารประเด็นทางสังคม คือ พื้นฐานของตัวบุคคลและกลุ่มอาสาสมัครกลยุทธ์ที่ใช้ในการสื่อสาร องค์การด้านสังคมและบริบททางสังคมและการเมือง (2) การเล่าเรื่องที่ใช้สื่อสารประเด็นทางสังคมที่ผ่านมาทั้งของไทยและต่างประเทศยังมีจุดอ่อนในการสร้างความผูกพันร่วม โดยเฉพาะกรณีศึกษาของไทยที่ยังไม่ค่อยมีการออกแบบการเล่าเรื่องอย่างเนระบ ไม่ได้ใช้แพลตฟอร์มสื่ออย่างเต็มศักยภาพ ขาดการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย มองข้ามการสื่อสารเชิงอารมณ์ ขาดความต่อเนื่องในการสื่อสารและไม่กระตุ้นให้ผู้มีสื่อมีส่วนร่วมในการเล่าเรื่อง (3) การนำแนวคิดการเล่าเรื่องแบบทรานส์มีเดียไปใช้สร้างพลังความผูกพันร่วมของคนไทยในประเด็นทางสังคม ต้องคำนึงถึง 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ความน่าเชื่อถือของแกนนำในการขับเคลื่อน (2) ประเด็นปัญหาทางสังคมที่ต้องการขับเคลื่อนมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายและมีทางแก้ไขปัญหาได้ (3) การวางแผนการใช้สื่อแบบทรานส์มีเดียที่ดีและ (4) การเล่าเรื่องแบบทรานส์มีเดียที่ดีทั้งจากผู้ผลิตสื่อและผู้มีสื่อที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเล่าเรื่อง (มรรยาท อัครจันทโชติ, 2560)

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ อาจารย์ยอด ปรีชา

เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า ยังมีสิ่งที่น่าสนใจควรแก่การศึกษาวิจัยต่อไปอีก จึงขอเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กำหนดเป็นนโยบายให้ทุกโรงเรียนมัธยมมีหลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องของการทำบุญและเรียนรู้เรื่องผลของบาปหรือการกระทำความผิดที่ไม่ดีโดยให้มิเรียนทุกวันศุกร์ของสัปดาห์

2. รมรงศ์ให้ชาวพุทธได้ศึกษาเรื่องกรรมในพระไตรปิฎก และในพระสูตรอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน ของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ กับกลวิธีการเล่าเรื่องของนักประพันธ์คนอื่นๆ เช่น ธรรมะนิยาย หลวงพ่อจรัญ เป็นต้น เพื่อหาลักษณะร่วมสมัยด้านแนวคิดและการสะท้อนสังคม

2. ควรมีการศึกษาการเล่าเรื่องในแนวอื่นของ อาจารย์ยอด ปรีชา เรื่องเดช ผ่านสื่อออนไลน์ เพราะผลงานมีคุณค่าและยังมีผลงานเรื่องเล่าอีกจำนวนมากเป็นที่นิยม

เอกสารอ้างอิง

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2553). *ด้วยแสงแห่งวรรณคดีเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วรรณคดีศึกษาคณะ

อักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ และคณะ. (2543). *นิเทศศาสตร์กับเรื่องเล่าและการเล่าเรื่อง*. กรุงเทพมหานคร: ฝ่าย

วิจัยและเผยแพร่โครงการสื่อสารสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประภัชราภรณ์ โลกคำลือ และ สุภาวดี ยาดี. (2564, 16 ธันวาคม). “กลวิธีการเล่าเรื่องที่ปรากฏในหนังสือกฎ

แห่งกรรมของ ท.เลียงพิบูลย์”. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ โครงการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและวัฒนธรรม 4 สถาบันการศึกษา หัวข้อ "ภาษาและวัฒนธรรมไทยในวิถีโลกใหม่".

พระมหาสมจินต์ สมมาบุญโญ. (2533). *นรกและสวรรค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร

มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุพร รุกขิตธมโม (ปวงกลาง). (2557). *ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อกฎแห่งกรรมตามหลักพระพุทธศาสนา*

(สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มนชิตา หนูแก้ว. (2562). *กลวิธีในการนำเสนอเนื้อหาและการใช้ภาษาในนวนิยายของ รอมแพง* (วิทยานิพนธ์

การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย). คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

มรรยาท อัครจันทโชติ. (2560). *การเล่าเรื่องแบบทรานส์มีเดียกับการสร้างความผูกพันร่วมในการสื่อสาร*

ประเด็นทางสังคม (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์). คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเกียรติ วันทะนะ. (2524). *สังคมศาสตร์วิภาษวิธี* (หน้า 173-210). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วลี.

อาจารย์ยอด. (2556). กฎแห่งกรรมและเรื่องเล่าชาวบ้าน. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2566 จาก
<https://www.youtube.com/@ajarnyord>.